

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Соціологія економіки

Шифр та назва спеціальності

054 – Соціологія

Інститут

ННІ соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма

Соціологія управління

Кафедра

Соціології і публічного управління (305)

Рівень освіти

Бакалаврі

Тип дисципліни

Спеціальна (фахова), Вибіркова

Семестр

7

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Сутула Оксана Анатоліївна

Oksana.Sutula Oksana.Sutula@kspi.edu.ua

Старша викладачка кафедри соціології і публічного управління

Авторка понад 30 наукових і навчально-методичних публікацій. Курси: «Соціологія політики», «Соціологія організацій», «Соціальний аудит в організаціях», «Історія соціології», «Політологія».

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](http://web.kpi.kharkov.ua/sp/profesors-ko-vikladats-kij-sklad/)

<http://web.kpi.kharkov.ua/sp/profesors-ko-vikladats-kij-sklad/>

Загальна інформація

Анотація

Запропонований курс має прикладне спрямування, оскільки надає змогу студентам ознайомитися з соціальними характеристиками сучасних економічних систем та соціально-економічною структурою суспільства. Навчитись застосовувати методи економічної соціології на практиці.

Мета та цілі дисципліни

Сформувати у студентів професійні компетентності, які дозволять їм застосовувати соціологічний підхід до аналізу економіки як соціального інституту, до економічної поведінки економічної свідомості різних соціальних груп і спільнот.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, реферати, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – залік.

Компетентності

ЗК05.Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

СК04. Здатність збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів

СК06.Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації

Результати навчання

- PH01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.
- PH03. Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі
- PH04. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач
- PH07. Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації
- PH08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 90 год. (3 кредити ECTS): лекції – 16 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 58 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: "Основи економічної теорії", "Соціологія управління", "Методологія та методи соціологічних досліджень".

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Під час проведення лекційних занять з навчальної дисципліни передбачено застосування таких методів навчання: пояснювально-ілюстративний метод (демонстрація на екрані слайдів презентацій, візуалізації навчального матеріалу); метод проблемного викладення; частково-пошуковий, або евристичний метод (лекції за окремими темами викладаються в проблемній формі). Під час проведення семінарських занять застосовується: репродуктивний метод (засвоєння базових понять курсу); частково-пошуковий, або евристичний метод (під час підготовки індивідуальних проєктів); дослідницький метод (студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть дослідження, виміри та виконують інші пошукові дії для створення презентації на задану тему). Семінарські заняття можуть бути побудовані у формі дискусії.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Соціологія економіки як наука

Економіка як соціальний інститут. Особливості підходу соціолога та економіста до аналізу економічних явищ (процесів). Предмет соціології економіки, її функції та категорії Місце і роль соціології економіки в суспільстві. Соціальні фактори економічних змін в Україні. Методика і техніка соціологічних досліджень у сфері економіки.

Тема 2. Історичний розвиток соціології економіки

Історія становлення економіко-соціологічних знань. Представники історичної школи політичної економії про соціальну зумовленість економіки. Соціологія економіки марксизму. Емпіричний етап розвитку економічної соціології (поч. 20 р. – сер. 50-х р. XX ст.) Накопичення фактологічної бази для формування науки. Соціологія економіки в останній третині XX початку XXI століття.

Тема 3. Соціально-економічна стратифікація і розвиток економіки

Основні напрямки соціально-структурного аналізу економіки. Економічна стратифікація: об'єктивні і суб'єктивні виміри. Бідність і багатство в економіко-соціологічному вимірі. Сприйняття соціально-економічних груп в громадській свідомості. Соціально-економічна стратифікація українського суспільства під час російсько-української війни.

Тема 4. Соціально-економічна культура

Структура соціально-економічної культури. Соціально-економічна свідомість. Структура, функції соціально-економічної свідомості. Рівні формування. Свідоме і несвідоме в економічній поведінці.

Методологічні підходи до вимірювання економічної культури. Умови й фактори формування оптимальної економічної культури на етапі переходу України до ринкового господарства.

Тема 5. Соціально-економічна поведінка та економічні інститути

Особливості соціологічного вивчення економічної поведінки. Соціологічна діагностика економічної поведінки: критерії, показники, чинники. Зміст, структура та функції економічної поведінки. Типи економічної поведінки. Моделі економічної поведінки. Соціологічні дослідження економічної поведінки різних суб'єктів господарювання в Україні в 90-ті роки ХХ ст. – на початку ХХІ ст. Соціально-економічна поведінка українців під час російсько-української війни

Тема 6. Соціологія ринку

Ринок як ідеальна модель і форма господарювання. Поняття ринку. Характерні ознаки сучасного ринку. Види ринків: за економічним призначенням об'єктів, за територіальною ознакою, за умовами діяльності. Соціально-економічна політика держави і перспективи розвитку ринкової економіки в Україні.

Тема 7. Соціологія грошей

Дослідження грошей в історії соціології. Соціальні функції грошей. Вплив грошей на формування особистості. Грошові типи особистості. Соціальні проблеми становлення грошової культури в сучасній Україні. Фінансова успішність в громадській свідомості. Форми накопичення грошей різними соціальними групами, їх збереження та використання. Грошова культура сучасних суспільств.

Теми практичних занять

Тема 1. Соціологія економіки як наука

Зростання наукового і практичного інтересу до соціології економіки. Предмет та методи економічної соціології. Евристичні можливості моделі "економічної людини" і моделі "соціологічної людини". Методика і техніка соціологічних досліджень в сфері економіки.

Тема 2. Історичний розвиток соціології економіки

К. Маркс та М. Вебер про взаємовідносини між економічною діяльністю та соціокультурними структурами суспільства: порівняльний аналіз. Соціальна економіка М. Вебера. Дослідницька палітра сучасної соціології економіки.

Тема 3. Соціально-економічна стратифікація і розвиток економіки

Моделі соціально-економічних структур. Соціальна картина розподілу доходів в сучасному українському суспільстві. Стратифікація українського суспільства під час російсько-української війни: соціально-економічні особливості.

Тема 4. Соціально-економічна культура

Сутність і функції соціально-економічної культури. Основні компоненти соціально-економічної культури: соціально- економічні цінності, соціально-економічні ідеали, соціально-економічні норми, соціально-економічні стереотипи, соціально-економічні звички. Особливості формування і розвитку української соціально-економічної культури

Тема 5. Соціально-економічна поведінка та економічні інститути

Особливості соціологічного вивчення економічної поведінки. Соціологічна діагностика економічної поведінки: критерії, показники, чинники. Структура та функції соціально-економічної поведінки. Фактори соціально-економічної поведінки індивіда. Соціологічний аналіз економічних інститутів. Характерні риси соціально-економічна поведінка українців під час російсько-української війни.

Тема 6. Соціологія ринку

Соціологія ринків: основні підходи. Функціональні слабкості ринку: проблеми ідентифікації та шляхи подолання. Формування нової конкурентної ситуації в умовах постіндустріального суспільства. Соціально-економічна політика держави і перспективи розвитку ринкової економіки в Україні.

Тема 7. Соціологія грошей

Соціальна сутність і функції грошей. Грошові типи особистості. Гроші як соціокультурний феномен. Соціокультурні чинники збереження і накопичення грошей. Грошова культура сучасних суспільств. Особливості ставлення українців до грошей.

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи в рамках дисципліни непередбачені.

Самостійна робота

Курспередбачаєвиконанняіндивідуальногозавдання у вигляді рефератів та представлення їх як презентацій за двома темами курсу, які студент вільно обирає з числа тем, які пропонуються або узгоджує з викладачем ініціативну тематику. Студент здійснює бібліографічний пошук, складає план презентації або ставить питання, на які треба отримати аргументовану відповідь, опанувавши джерела за темою, студент розкриває зміст питань та представляє виконану роботу на семінарі. Обсяг презентації – 16-25 слайдів, текст доповіді – 4-6 стандартних сторінок. Основний зміст презентації доповідається у вільній формі на семінарському занятті, і студент отримує оцінку, що додаються до загального рейтингу.

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Лукашевич М.П. Соціологія економіки: підручник / М.П. Лукашевич. – К.: Каравела, 2016. – 280 с.
2. Зухба О.М., Ляшенко Л.І. Економічна соціологія. Навчальний посібник. – Донецьк: Дон НТУ, 2013. – 161 с.
3. Матвеев С. Економічна соціологія / С. Матвеев, Л. Лясота. - Суми : Університетська книга, 2006. - 184 с.
4. Пилипенко В. Є. Людина в ринковому суспільстві: орієнтації, поведінка, культура. К.: ПЦ «Фоліант», 2005. – 224 с.

Додаткова література

5. Галузевісоціології в умовахглобальнихзмін і суспільнихтрансформацій / упоряд. А. О. Петренко-Лисак, В. В. Чепак. Київ :Каравела, 2017. 307 с.
6. Коваліско Н. В., Савчинський Р. О. Сучаснеукраїнськесуспільство: стратифікаційнийвимір великого міста: Монографія. – Львів: Видавн. Центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 236 с.
7. Коваліско, Н. В., Бубняк, С. М. Соціальне самопочуття внутрішньо переміщених осіб в Україні: соціологічний дискурс : монографія. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка. 2022. 294 с.
8. Дембіцький, С. С. (2022). Показники національно-громадянської української ідентичності. Пресреліз - <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1131&page=1>.
9. Ірина Смирнова. Жіноча справа : жінок-ФОП більше, ніж чоловіків – чим вони займаються. URL: <https://thepage.ua/ua/economy/yak-zminivsyagendernij-balans-ubiznesi-vukrayini-v-2022>.
10. Гуменюк Л.Й.Соціологія: Хрестоматія (від першоджерел до сучасності). У 2-х томах. Т.2. Львів: ЛьвДУВС, 2019. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1/2/соціологія%202.pdf>
11. Гуменюк Л.Й.Соціологія: Хрестоматія (від першоджерел до сучасності). У 2-х томах. Т.1. Львів: ЛьвДУВС, 2019. URL: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1/1/%D0%93%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%8E%D0%BA%20%D0%9B.%20%D0%A1%D0%9E%D0%A6%D0%86%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%93%D0%86%D0%AF_%D1%85%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%8F%20%D1%82.1.pdf
12. Хижняк Л. М. «Грошова культура» в соціологічному вимірі. Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наук. праць. Харків: Видавничий центр Харківського національного ун-ту імені В. Н. Каразіна, 2002. С. 350-352.
13. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. Київ: Наш формат, 2018. 216 с.
14. Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. Київ: Основи, 1998.
15. Smelzer N. Sociology: Per. from English - М.: Phoenix, 1994. – 688 p
16. Joshanloo M., Sirgy M. Directionality of the relationship between social well-being and subjective well-being : Evidence from a 20-year longitudinal study. Quality of Life Research. 2018. № 27(8).
17. Action for Happiness. Creating happier and more connected communities : Rolling out a proven course to enhance mental well-being and social cohesion. 2018. (November, Ref. 14-0517). London: The Young Foundation.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання:
- у вигляді екзамену (30%), поточного оцінювання (70%) (4 тестові роботи за темами (40%), модульної контрольної роботи (10%), виконання індивідуального завдання/реферату (20%)).

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

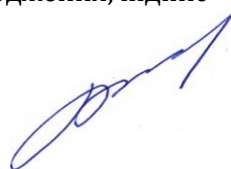
Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Володимир МОРОЗ

30.06.23

Дата погодження, підпис

Гарант ОП
Марина БІРЮКОВА

30.06.23

